

✍️ विनया देशपांडे पंडित – सत्य सांगण्याचा मार्ग न सोडणारी

पत्रकार

17 २५ मार्च २०२६ | ✍️ विजय श्रावण गायकवाड, ज्येष्ठ कृषी पत्रकार व अधिवक्ता, मुंबई | 📧 पत्रकारिता | माझे मित्र-मैत्रीणी

📄 सौ. विनया देशपांडे पंडित – एका नजरेत

- 📰 सध्या: महाराष्ट्र ब्यूरो चीफ, 'द हिंदू'
- 🎓 JPCEC बॅच २००७-०८ | बी.ए. व एम.ए. राज्यशास्त्र (२००४)
- 📡 पत्रकारिता पदविका, आशियन कॉलेज ऑफ जर्नालिझम, चेन्नई (२०१०)
- 🌐 शेव्हर्निंग स्कॉलर – युनिव्हर्सिटी ऑफ वेस्टमिन्स्टर, लंडन (२०२२)
- 📺 यापूर्वी: CNN News18, The Sunday Guardian, The Times of India
- 🏆 दर्पण पुरस्कार (२०२०) | लाडली मीडिया पुरस्कार (दोनदा)

काही माणसं आयुष्यात येतात ती केवळ मित्र-मैत्रीण म्हणून नाही – तर एक आदर्श म्हणून, एक प्रेरणा म्हणून. माझी मैत्रीण **विनया देशपांडे पंडित** – 'द हिंदू'च्या महाराष्ट्र ब्यूरो चीफ – ही अशीच एक व्यक्ती आहे. तिची गोष्ट केवळ एका यशस्वी पत्रकाराची गोष्ट नाही – ती महाराष्ट्रातील नैतिक पत्रकारितेच्या जिवंत असण्याची गोष्ट आहे.

🌱 बालपण, शिक्षण आणि जडणघडण

रसायनी येथे जन्मलेल्या विनया यांचे बालपण नांदेड आणि औरंगाबाद (आता छत्रपती संभाजीनगर) या शहरांत गेले. सातवीपासून पुण्यात स्थायिक होऊन फर्ग्युसन कॉलेजमधून पदवी घेतली. दहावीत हिंदीत राज्यात अव्वल, बारावीत राज्यशास्त्रात राज्यात प्रथम आणि महाविद्यालयात **सुवर्णपदक** – हे त्यांच्या बौद्धिक कुशाग्रतेचे प्रमाण.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातून राज्यशास्त्र व आंतरराष्ट्रीय संबंधांत पदव्युत्तर शिक्षण. त्यानंतर चेन्नईच्या **आशियन कॉलेज ऑफ जर्नालिझम (ACJ)** मधून BBC प्रशिक्षणासहित पत्रकारिता पदविका. देशातील केवळ दोन विद्यार्थ्यांपैकी एक म्हणून **संपूर्ण शिष्यवृत्ती** मिळवणे – हे साधे यश नाही.

ACJ आधी पुण्यात विद्यावाणी (सामुदायिक रेडिओ), आकाशवाणी आणि Times of India मध्ये काम. फर्ग्युसन कॉलेज, DES आणि सेंट मीराज कॉलेजमध्ये अध्यापन. आंतरराष्ट्रीय संशोधन, ट्रेकिंग, नाटक, वक्तृत्व – विनया यांची जडणघडण बहुआयामी होती.

पुरस्कार आणि आंतरराष्ट्रीय मान्यता

जवळपास दोन दशकांच्या पत्रकारितेत विनया यांनी अनेक महत्त्वाचे सन्मान मिळवले:

 दर्पण पुरस्कार (२०२०) – मराठी पत्रकारितेचे जनक दर्पणकार बाळशास्त्री जांभेकर यांच्या नावाने.

 लाडली मीडिया पुरस्कार – दोनदा – कार्यस्थळावरील महिला लैंगिक छळावरील मालिकेसाठी, ज्याने अखेर POSH कायदा २०१३

संसदेत मंजूर करण्यास हातभार लावला.

 शेव्हर्निंग फेलोशिप (२०२२) – वेस्टमिन्स्टर विद्यापीठ, लंडन.

 International Visitors' Leadership Programme (२०१८) – एकमेव भारतीय.

 'Shevolution' कॉफी टेबल बुक – Kotak Life द्वारे महिला नेत्यांमध्ये स्थान.

 ऑस्ट्रेलिया व फिनलंड – उच्चस्तरीय पत्रकार शिष्टमंडळात सहभाग.

व्यावसायिक वाटचाल – मुद्रण ते TV ते डिजिटल

Times of India (पुणे) → The Hindu (मुंबई, कॅम्पस प्लेसमेंट) → The Sunday Guardian (Resident Editor) → **CNN News18 मुंबई ब्युरो चीफ (७ वर्षे)** → पुन्हा **The Hindu महाराष्ट्र ब्युरो चीफ** – हा प्रवास म्हणजे स्वतःला सतत नव्याने घडवण्याचा आदर्श नमुना.

CNN News18 मध्ये तरुण आई असताना ब्युरो चीफ पदाची मुलाखत दिली. अनेकांनी टिंगल केली. पण पतीचा पाठिंबा आणि एका ज्येष्ठ महिला पत्रकाराने रात्री फोन करून दिलेल्या विश्वासाने त्यांनी अर्ज केला आणि निवड झाली.

"अशक्य वाटणाऱ्या गोष्टी स्वीकारण्याची भीती कधी वाटली नाही."

– विनया देशपांडे पंडित

मैदानावरची पत्रकार – जिथे धाडस लागते

विनया यांची पत्रकारिता केवळ स्टुडिओत नव्हती – ती मैदानावर होती, जीव धोक्यात घालून होती:

♦ २०११ मुंबई दहशतवादी हल्ला – दादरला पोहोचल्या, पीडितांशी बोलल्या, PCO बूथवर एक रुपयाची नाणी मोजत रात्री बातमी सांगितली. घरी परतल्या पहाटे ४ वाजता.

♦ LOC वरील बंकर – "आप circuit house में आराम करें, मॅडम" असे ऑफिसर म्हणाले, पण रात्री बंकरपर्यंत चालत गेल्या.

- ♦ पाणबुडीत रिपोर्टिंग – INS Viraat वर फायटर जेटसोबत छायाचित्रण.
- ♦ गर्भावस्थेत आझाद मैदान दंगल – मायक्रोफोन सोडला नाही.
- ♦ २०१८ किसान मार्च – ५०,००० अनवाणी शेतकऱ्यांचा आवाज जगापर्यंत पोहोचवला.

शेतकरी, आदिवासी, महिला – दबलेल्यांचा आवाज

विनया यांनी महापूर, दुष्काळ, शेतकरी आत्महत्या, आदिवासी लाँग मार्च यांचे वार्ताकन केवळ बातमी म्हणून नाही – तर एक सामाजिक जबाबदारी म्हणून केले.

"महिला शेतकरी सुरुवातीला बोलायला तयार नव्हत्या. पण मी समजावल्यावर त्या म्हणाल्या – 'जमीन पतीच्या आणि पत्नीच्या नावावर का नाही? आम्ही एकत्र शेत करतो, मग आमचा हक्क का नाकारतात?'"

– विनया देशपांडे पंडित

उपेक्षितांमध्येही महिला, तृतीयपंथी यांचे आवाज दुर्लक्षित असतात – ते मिळवणे, ते छापणे, ते जगापर्यंत पोहोचवणे – हे विनया यांच्या पत्रकारितेचे वेगळेपण आहे.

आंतरराष्ट्रीय दृष्टिकोन – आपल्या मातीबद्दल अधिक कृतज्ञता

लंडनमधील संग्रहालयात 'White Man's Burden' वर पाश्चिमात्य प्राध्यापकाशी वाद. वॉशिंग्टन DC मधील अपूर्ण महिला नेत्यांचे भित्तिचित्र – "अमेरिकेची पहिली महिला अध्यक्ष होईपर्यंत ते अपूर्णच राहणार हे ऐकून अंगावर काटा आला." ऑस्ट्रेलियात 'Acknowledgement of Country' ची परंपरा. फिनलंडचे Sitra – सरकारला उत्तरदायी नसलेला नवोन्मेष निधी.

"अशा अनुभवांनी महात्मा फुले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, महर्षी कर्वे यांसारख्या आपल्या समाजसुधारकांबद्दल अधिक कृतज्ञता वाटू लागली."

– विनया देशपांडे पंडित

पत्रकारिता – लोकशाहीचा दीपस्तंभ

"पत्रकारिता ज्या परिसंस्थेवर टीका होते, त्याच परिसंस्थेतून जन्म घेते. जसा समाज तसा राजा – तसेच पत्रकारितेचेही आहे. पण नैतिक पत्रकारितेचा प्रभाव मी स्वतः अनुभवला आहे. सत्तेला कणखर पत्रकारांची भीती वाटते – ते सत्य सांगण्याचा मार्ग सोडत

नाहीत. भारत महासत्ता होण्याच्या वाटचालीत बळकट संस्था आणि जिवंत पत्रकारिता अत्यावश्यक आहे."

– विनया देशपांडे पंडित

हे शब्द केवळ बोलण्यासाठी नाहीत – विनया यांनी हे जगून दाखवले आहे. दोन दशकांत तीन लोकसभा, तीन विधानसभा, दहशतवाद, गुन्हेगारी, शेती, लिंगभाव, संरक्षण – प्रत्येक विषयात त्यांनी सत्याला पाठ दिली नाही.

जीवनातील समतोल – कुटुंब आणि करिअर

विनया यांनी सांगितले – "काम संपले की घरी परतण्याची ओढ असते. मुलाच्या मिठीचा आनंद सर्वात मोठा आहे." पती नंदन यांच्याबद्दल बोलताना त्या म्हणतात –

"आम्ही एकमेकांना आनंद आणि अर्थ देणाऱ्या प्रत्येक गोष्टीत साथ देण्याचे वचन दिले आहे. त्याग खूप मोठे होते, पण प्रेम सगळ्यावर मात करते."

– विनया देशपांडे पंडित

माझ्या मैत्रीणीला सलाम

ज्ञान प्रबोधिनी स्पर्धा परीक्षा केंद्राच्या त्रिदशकपूर्ती वर्ष (२०२५-२६) निमित्त विनया यांचा विशेष सत्कार झाला – हे योग्यच आहे. एक पत्रकार सहकारी म्हणून, एक मैत्रीण म्हणून, मला सांगायचे आहे –

विनया, तू केवळ माझी मैत्रीण नाहीस – तू या पिढीतील पत्रकारितेच्या सद्सद्विवेकाचा जिवंत आवाज आहेस. तुझ्या या यशस्वी वाटचालीला माझा मनःपूर्वक सलाम! 🌸

– विजय श्रावण गायकवाड

ज्येष्ठ कृषी पत्रकार व अधिवक्ता

संचालक – PR & Strategy, F2F Corporate Consultants Pvt. Ltd.

संचालक – Trade & Investment, CASMB

मुंबई | krishiparva.in

● जय भीम | जय संविधान | जय किसान

Tags / Keywords:

#विनयादेशपांडे

#TheHindu

#महाराष्ट्रपत्रकारिता

#SheviningScholar

#दर्पणपुरस्कार

#ज्ञानप्रबोधिनी

#CNNNews18

#WomenInJournalism

#KrishiParva

#विजयगायकवाड

#LadliMediaAward

#मराठीपत्रकारिता